

Förundersökning inför biotopåtgärder i Tullstorpsån 2009

Tullstorpsån Ekonomiska förening

Lund 2009-06-15

Eklövs Fiske och Fiskevård

Anders Eklöv

INNEHÅLL

1	SAMMANFATTNING	3
2	INLEDNING	4
3	FÖRUNDERSÖKNINGAR 2009	4
3.1	Tullstorpsån, Hackemölla - Jordberga	4
3.2	Förslag på åtgärder	9
4	REFERENSER	9

1 SAMMANFATTNING

Tullstorpsån är till stora delar påverkad av dikning. På en tidigare dikad och rätad sträcka (1,6 km) belägen vid Jordberga planeras det att under 2009 utföras åtgärder för att återställa vattendraget till en mer naturlig bottenstruktur och hydrologisk funktion. När vattendraget dikades, utfördes detta genom att sänka bottenprofilen och på vissa sträckor rätta ut dess sträckning. Härmed försvann den naturliga bottenstrukturen med grus, sten och block, vilken har stor betydelse för åns bottendjur och fisk. Vidare försvann naturliga översvämningsområden längs vattendraget som har en stor betydelse för att jämna ut flödestopparna i vattendraget. De åtgärder som ska utföras är att meandra åfåran, slänta av kanterna, trädplantering för att öka beskuggningen, anlägga översvämningsområden och en våtmark. För att förbättra bottenprofilen kommer det att läggas ut sten och block för att återskapa en mer naturlig bottenprofil med omväxlande strömpartier och höljor. På vissa sträckor kommer det att läggas ut stenmaterial som passar för havsöringens lek.

Under nuvarande förhållanden rinner vattendraget rakt och är bitvis djupt nedskuret med höga branta kanter. Sträckan har på vissa sträckor en låg beskuggning. Bottensubstratet utgörs av sand, grus, sten och block. Block (>20 cm) förekommer relativt sparsamt. Vattendraget växlar med grunda strömmande partier och svagtströmmande partier (mindre höljor). Inom området leker havsöringen på strömsatta områden. Sträckan utgör idag av ett medel bra område för örings lek- och uppväxt.

De föreslagna åtgärderna kommer att ge vattendraget en mer naturlig sträckning och en mer varierande bottenstruktur. Detta kommer att förbättra förhållandena för bottendjur och för havsöringens lek och uppväxt jämfört med nuvarande situation.

2 INLEDNING

Under 2009 ska en fiskevårdsplan tas fram för Tullstorpsåns nedre delar (upp till Jordberga). För att samordna pågående restaureringsarbeten med fiskevården, kommer åtgärder under 2009 att följas och förslag kommer att ges efterhand som arbetet fortskrider. På sträckan från Hackemölla upp till Jordberga kommer ett omfattande restaureringsarbete att utföras. Vid tidigare rensningsarbeten har åns bottenprofil sänkts och grövre material har grävts upp, vilket har medfört en försämrad miljö för öringen (foto 1). Under juni 2009 har sträckan från Hackemölla och upp till Jordberga inventerats för att fastställa områdets nuvarande status för fisk, främst lek och uppväxtområden för havsöring.

På uppdrag av Tullstorpsåns Ekonomiska förening har Eklövs Fiske och Fiskevård utfört denna undersökning.

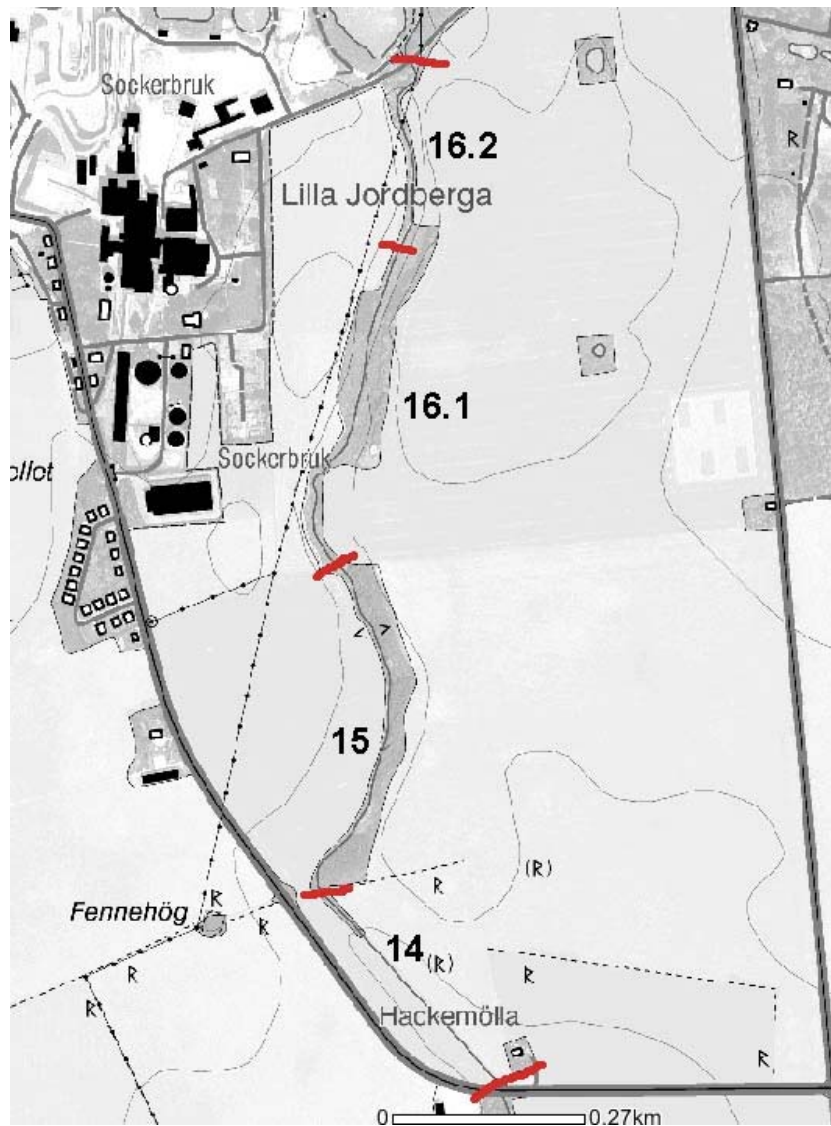

Foto 1. Vy över Tullstorpsån uppströms Hackemölla (delsträcka 14).

3 FÖRUNDERSÖKNINGAR 2009

3.1 Tullstorpsån, sträckan Hackemölla - Jordberga

För att undersöka de aktuella förhållandena i anslutning till den åsträcka där åtgärder planeras har fältbesök gjorts under 2009 (27/5, 5/6). Den sträcka som berörs är ca 1600 m i längd. Sträckan har delats in i 4 delsträckor (kartunderlag Naturvårdsingenjörerna 2009, karta 1). Dessa sträckor motsvarar delsträckorna 11, 12 och 13 efter tidigare utförd inventering (Naturvårdsingenjörerna 2009). Bredden för de olika delsträckorna varierar mellan 1 och 3 m. Djupet låg mellan 0,1 och 0,3 m. Beskuggningen saknas på vissa öppna partier (foto 1). Substratet utgörs främst av sand, grus och sten, samt enstaka block.

Karta 1. Översiktskarta som visar delsträckorna 14 – 16.2 som har inventerats. Tullstorpsån rinner i riktning söderut.

Delsträcka 14

Status före åtgärd

Vattendraget rinner rakt och är djupt nedskuret med höga branta kanter (foto 1). Sträckan har en låg beskuggning. Bottensubstratet utgörs av sand, grus, sten och block. Block (>20 cm) förekommer relativt sparsamt. Vattendraget växlar med grunda strömmade partier och svagtströmmade partier (foto 2). Inom området leker havsöring och fyra tydliga lekbottnar (där lek har skett vintern 2008) registrerades. Sträckan utgör idag av ett medel bra område för örings lek- och uppväxt.

Planerade åtgärder

Sträckan ska meandras, beskuggas och släntas av. Bottenstrukturen ska varieras med utläggning av sten och block (50 – 200 mm) med fördjupningar i en jämn frekvens (kartunderlag Naturvårdsingenjörerna). Föreslagna åtgärder

Eklövs Fiske och Fiskevård

kommer att ge vattendraget en mer naturlig sträckning och en mer varierande bottenstruktur, vilket kommer att förbättra förhållandena för havsöringens lek och uppväxt.

Förslag på åtgärder

För att etablera lämpliga lekplatser föreslås att ett stenmaterial i fraktion 30 – 60 mm, med enstaka större stenar, läggs ut med intervall av ca 30 meter längs sträckan. "Lekområdena" ska vara ca 5 m långa. För att stabilisera bottnarna föreslås att block (200 - 300 mm) läggs längs hela sträckan (ca 50 block / 100 m).

Foto 2. Strömparti med hölja uppström (delsträcka 14).

Delsträcka 15

Status före åtgärd

Vattendraget rinner relativt rakt och är bitvis djupt nedskuret med höga kanter. Sträckan har en måttlig beskuggning. Bottensubstratet utgörs av sand, grus, sten och block (foto 3). Block (>20 cm) förekommer relativt sparsamt. Vattendraget växlar med grunda strömmande partier och svagtströmmande partier (mindre höljor). Inom området leker havsöring och två tydliga lekbottnar (där lek har skett vintern 2008) registrerades. Sträckan utgör idag av ett medel bra område för örings lek- och uppväxt.

Planerade åtgärder

Sträckan ska meandras och beskuggas. Bottenstrukturen görs mer varierande genom anläggning av högre partier med grus och sten (20 – 200 mm) samt fördjupningar i en jämn frekvens. Lekbottnar anläggs med 30 meters mellanrum, ån beskuggas på den västra sidan (kartunderlag Naturvårdsingenjörerna). Föreslagna åtgärder kommer att ge vattendraget en mer naturlig sträckning och en mer varierande bottenstruktur, vilket kommer att förbättra förhållandena för havsöringens lek och uppväxt.

Förslag på åtgärder

För att stabilisera bottenarna förslås att block (200- 300 mm) läggs ut längs hela sträckan (ca 5 block / 10 m). Fraktionen av lekmaterial föreslås vara 30 – 60 mm med enstaka större stenar.

Foto 3. Strömparti med enstaka block (delsträcka 15).

Delsträcka 16.1

Status före åtgärd

Vattendraget rinner relativt rakt. Sträckan har en måttlig till god beskuggning. Bottensubstratet utgörs av sand, grus, sten och block. Block (>20 cm) förekommer relativt sparsamt. Vattendraget växlar med grunda strömmande partier och svagtströmmande partier (mindre höljor). Inom området leker havsöring och 20 tydliga lekbottnar (där lek har skett vintern 2008) registrerades. Sträckan utgör idag av ett relativt bra område för örings lek- och uppväxt (foto 4). Flera av de befintliga lekbottnarna är utlagda.

Planerade åtgärder

Sträckan ska meandras och två översvämningszoner ska etableras. Bottenstrukturen görs mer varierande genom anläggning av högre partier med grus samt fördjupningar i en jämn frekvens (kartunderlag Naturvårdsingenjörerna). Föreslagna åtgärder kommer att ge vattendraget en mer naturlig sträckning och en mer varierande bottenstruktur, vilket kommer att förbättra förhållandena för havsörings lek och uppväxt.

Förslag på åtgärder

För att etablera lämpliga lekplatser föreslås att ett stenmaterial i fraktion 30 – 60 mm, med enstaka större stenar, läggs ut med intervall av ca 30 meter längs sträckan. "Lekområdena" ska vara ca 5 m långa. För att stabilisera bottenarna förslås att block (200- 300 mm) läggs ut längs hela sträckan (ca 5 block / 10 m).

Foto 4. Strömparti med lekplats (delsträcka 16.1).

Delsträcka 16.2

Status före åtgärd

Vattendraget rinner rakt. Sträckan har en måttlig till låg beskuggning. Bottensubstratet utgörs av sand, grus, sten och block. Block (>20 cm) förekommer sparsamt. Vattendraget växlar med några korta grunda strömmande partier och svagtströmmande partier (mindre höljor). Svagt strömmande partier dominerar (foto 5). Inom områdets leker havsöring på några strömpartier, två tydliga lekbottnar (där lek har skett vintern 2008) registrerades. Sträckan utgör idag av ett mindre bra område för örings lek- och uppväxt.

Planerade åtgärder

Sträckan ska svagt meandras och en våtmark på östra sidan ska etableras. Bottenstrukturen görs mer varierande genom anläggning av högre partier med grus samt fördjupningar i en jämn frekvens (kartunderlag Naturvårdsingenjörerna). Föreslagna åtgärder kommer att ge vattendraget en mer naturlig sträckning och en mer varierande bottenstruktur, vilket kommer att förbättra förhållandena för havsöringens lek och uppväxt.

Förslag på åtgärder

För att etablera lämpliga lekplatser föreslås att ett stenmaterial i fraktion 30 – 60 mm, med enstaka större stenar, läggs ut på några strömsatta partier. För att stabilisera bottenarna föreslås att block (200 - 300 mm) läggs ut längs hela sträckan (ca 5 block / 10 m).

Foto 5. Öppet parti med svag ström (delsträcka 16.2).

3.2 Förslag på åtgärder

Åtgärder som föreslås i tillägg till de åtgärder som Naturvårdsingenjörerna har tagit fram är främst etablering av fler lekbottnar samt utläggning av block (se kap. 3.1). Substartstorleken på lekbottnarna bör vara 30 - 60 mm, med enstaka större stenar inblandat. För att stabilisera bottnarna, så inte det utlagda materialet transporteras nedströms vid högvattenflöden, föreslås att block i storlek 200 – 300 mm läggs ut längs hela sträckningen (ca 50 block / 100 m).

I anslutning till att åtgärderna utförs under 2009 kommer undertecknad att vara tillgänglig för synpunkter och ge förslag på fiskevårdsåtgärder efterhand som arbetet fortskrider.

4 REFERENSER

Naturvårdsingenjörerna 2009. Kartunderlag Tullstorpsån delsträckor, 14 –16.

Naturvårdsingenjörerna 2009. Inventering av Tullstorpsån & biflöden med förslag på åtgärder.

Wåland, M. Eriksson, M. 2008. Biotopkartering av Tullstorpsån 2008. Länsstyrelsen i Skåne län. 2008:50.